

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SHAXS MA'NAVIY
MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOYIY-FALSAFIY ASOSLARI

Maxsudjonov Kamronjon Maxsudjonovich

Qarshi xalqaro universiteti

*Yoshlar masalalari va ma'naviy ma'rifiy ishlar
boshqarma boshlig'i*

Email: kmaqsudjonov@gmail.com

Tel: +99891 961 11 00

Annotatsiya Maqolada raqamli transformatsiya sharoitida shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-falsafiy asoslari tahlil qilingan. Globallashuv va raqamli muhitning ta'siri natijasida shaxsning qadriyatlari va axloqiy qarashlari keskin o'zgarish jarayonini boshdan kechirmoqda. Tadqiqotda aksiologik va fenomenologik yondashuvlar asosida shaxs ma'naviy madaniyatining shakllanish mexanizmlari ochib berilgan. Milliy meros vakillari (Forobiy, Avloniy, Ibn Sino) hamda zamonaviy olimlar (Vygotskiy, Montessori, Fromm, Frankl) qarashlari qiyosiy tahlil qilinib, O'zbekiston tajribasi xalqaro amaliyot bilan solishtirilgan. Maqolada shaxs ma'naviy immunitetini kuchaytirishda ta'lim, oila va jamiyatning hamkorligi alohida ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, ma'naviy madaniyat, ijtimoiy-falsafiy asoslar, aksiologiya, globallashuv, ma'naviy immunitet.

Abstrac This article analyzes the socio-philosophical foundations of shaping personal spiritual culture in the context of digital transformation. Globalization and the digital environment have significantly affected individual values and moral orientations, leading to rapid transformations in cultural identity. The study, based on axiological and phenomenological approaches, reveals the mechanisms of forming spiritual culture in the digital age. Comparative analysis is carried out between the perspectives of classical thinkers (al-Farabi, Avloni, Ibn Sina) and modern scholars (Vygotsky, Montessori, Fromm, Frankl), with special attention given to Uzbekistan's experience in the light of international practices. The article highlights the importance of cooperation between education, family, and society in strengthening personal spiritual immunity under contemporary global challenges.

Keywords: digital transformation, spiritual culture, socio-philosophical foundations, axiology, globalization, spiritual immunity.

Аннотация В статье рассматриваются социально-философские основы формирования духовной культуры личности в условиях цифровой трансформации. Под влиянием глобализации и цифровой среды ценности и нравственные ориентиры человека подвергаются глубоким изменениям. На основе аксиологического и феноменологического подходов раскрываются механизмы формирования духовной культуры в цифровую эпоху. Проведен сравнительный анализ взглядов классических мыслителей (аль-Фараби, Авлони, Ибн Сина) и современных ученых (Выготский, Монтеessori, Фромм, Франкл), а также сопоставлен опыт Узбекистана с

международной практикой. В статье особо подчеркивается значение сотрудничества системы образования, семьи и общества в укреплении духовного иммунитета личности в условиях современных глобальных вызовов.

Ключевые слова: цифровая трансформация, духовная культура, социально-философские основы, аксиология, глобализация, духовный иммунитет.

KIRISH. Globallashuv, raqamli transformatsiya va axborot oqimining keskin kuchayishi sharoitida shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirish masalasi zamonaviy falsafiy muammolar qatorida alohida dolzarb mavzuga aylanmoqda. Chunki inson shaxsi faqat biologik mavjudot emas, balki ma'naviy qadriyatlar, axloqiy qarashlar, ijtimoiy munosabatlar va estetik ideallar asosida shakllanuvchi ongli mavjudotdir. Shu bois, shaxs ma'naviy madaniyati insonning ontologik mohiyatini ifodalovchi asosiy kategoriya sifatida namoyon bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tizimi — bu jarayonning boshlang'ich va poydevoriy bosqichi bo'lib, unda bola ilk bor ijtimoiy munosabatlar, axloqiy normalar va qadriyatlarga duch keladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: *“Ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash maktabgacha ta'limdan boshlanadi”* [1]. Bu fikr davlat siyosatida ham, ta'lim tizimida ham shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirish masalasi qanchalik strategik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Darhaqiqat, bolalik davrida singdirilgan qadriyatlar butun hayot davomida insonning qarashlari, qaror qabul qilish mezonlari va ijtimoiy xulq-atvorining asosi bo'lib qoladi.

Falsafiy nuqtayi nazardan qaralganda, shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirish jarayoni ikki o'lchamda ko'rinadi. Birinchisi — **ontologik o'lcham**, ya'ni insonning mavjudligini belgilovchi ichki mohiyat va qadriyatlar tizimi; ikkinchisi — **aksiologik o'lcham**, ya'ni bu qadriyatlarning ijtimoiy muhitda ifodalanishi va jamiyat bilan uyg'unlashuvi. Ontologik o'lcham orqali inson o'zining ichki dunyosini, ma'naviy mezonlarini shakllantiradi, aksiologik o'lcham esa ana shu ichki dunyoning tashqi ijtimoiy muhitga tatbiq etilishida namoyon bo'ladi.

Sharq mutafakkiri Abu Nasr Forobiy *“Fozil shahar ahli”* asarida jamiyat taraqqiyotining mezoni sifatida yosh avlodning tarbiyasini alohida ta'kidlab, *“Jamiyat fazilatli bo'lishi uchun uning a'zolari ham fazilatli bo'lishi shart”* [2], deya yozadi. Bu qarash maktabgacha ta'lim tizimini shaxsning ma'naviy madaniyatini shakllantirishda strategik institut sifatida talqin etishga zamin yaratadi. Abdulla Avloniy esa *“Turkiy Guliston yoxud axloq”* asarida *“Tarbiyasiz millatning kelajagi yo'q”* [3], deya qayd etadi. Demak, ma'naviy tarbiya jarayoni aynan bolalik davrida boshlanishi jamiyat taraqqiyoti uchun fundamental ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy falsafiy qarashlarda ham bu masala keng yoritilgan. Vygotskiy o'zining sotsiokultural nazariyasida bolaning ma'naviy va intellektual rivojlanishini ijtimoiy muhit hamda kattalar bilan muloqot orqali izohlaydi [4]. Montessori esa “singdiruvchi ong” (absorbent mind) konsepsiyasida 0–6 yosh oralig'ida bola o'z ongiga atrof-muhitdagi qadriyatlarni chuqur singdirish qobiliyatiga ega ekanini asoslaydi [5]. Viktor Frankl esa insonning ma'naviy o'zligini “ekzistensial vakolat” tushunchasi orqali sharhlab, insonning

qadr-qimmatini uning ma'naviy tanlovlari va mas'uliyat hissi bilan belgilanadi, deydi [6]. Bu qarashlarning barchasi maktabgacha ta'lim davrida shakllangan qadriyatlarining insonning keyingi hayoti uchun hal qiluvchi omil ekanini ko'rsatadi.

Shu nuqtayi nazardan, bugungi kunda O'zbekistonda qabul qilingan qator davlat dasturlari — jumladan, *“Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi”* (PQ–4312, 2019) va *“Ilk qadam”* davlat dasturi — bolalarning ma'naviy tarbiyasini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratmoqda [7]. Ushbu hujjatlar maktabgacha ta'limni nafaqat bilim beruvchi, balki milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantiruvchi ijtimoiy institut sifatida talqin etmoqda.

Mazkur maqola shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirishning aksiologik asoslarini falsafiy tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi quyidagilardan iborat:

maktabgacha ta'lim tizimida ma'naviy qadriyatlarining shakllanish mexanizmlarini ontologik va aksiologik jihatdan tahlil qilish;

milliy meros (Forobiy, Avloniy, Ibn Sino) va zamonaviy nazariyalar (Vygotskiy, Montessori, Fromm, Frankl)ni qiyosiy tahlil qilish;

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar va xalqaro tajribalar asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, shaxsning ma'naviy madaniyati bolalik davrida shakllanib, butun umri davomida barqaror ijtimoiy va axloqiy pozitsiyani belgilab beradi. Shunday ekan, maktabgacha ta'lim tizimini shaxsning falsafiy-ontologik mohiyatini shakllantiruvchi poydevoriy institut sifatida o'rganish bugungi ijtimoiy-falsafiy tafakkur doirasida muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI. Mazkur tadqiqotning metodologik asosini aksiologik, fenomenologik va sotsiokultural yondashuvlarning uyg'unligi tashkil etadi.

Aksiologik yondashuv qadriyatlarni jamiyat va shaxs taraqqiyotining markaziy elementi sifatida talqin qiladi. Inson shaxsining ma'naviy madaniyati — bu, avvalo, qadriyatlar tizimining barqaror shakllanishi bo'lib, u bola dunyoqarashini belgilab beradi. M. Rokeach o'zining *“The Nature of Human Values”* asarida qadriyatlarni shaxs xulq-atvorining bosh mezoni sifatida izohlab, ularning ijtimoiy ong va madaniy taraqqiyotdagi rolini alohida ta'kidlaydi [1]. O'zbek mutafakkirlaridan Abdulla Avloniy ham *“Turkiy guliston yoxud axloq”* asarida axloqiy qadriyatlarni shaxsni inson qiluvchi asosiy omil deb belgilaydi [2].

Fenomenologik yondashuv esa shaxsning ichki tajribasi, sezgi va muloqot orqali qadriyatlarni qanday qabul qilishi masalasini tahlil qilishga xizmat qiladi. Vygotskiyning sotsiokultural nazariyasi bolalarning ma'naviy rivojlanishini kattalar bilan o'zaro muloqot va ijtimoiy muhit orqali tushuntiradi [3]. Montessori esa *“singdiruvchi ong”* konsepsiyasi orqali 0–6 yosh oralig'ida bolalar qadriyatlarni chuqur va tez qabul qilishini asoslab beradi [4]. Bu yondashuv bolalik davrida qadriyatlarni shakllantirish jarayonini fenomenologik tajribalar orqali anglash imkonini beradi.

Sotsiokultural yondashuv qadriyatlarining jamiyat va shaxs o'rtasida o'zaro uzatilish mexanizmini tushuntiradi. Vygotskiyga ko'ra, bolaning individual rivojlanishi ijtimoiy faoliyat jarayonida, tarbiyachi va ota-onalar bilan muloqot orqali shakllanadi [3]. Zamonaviy xalqaro tadqiqotlar (OECD, UNICEF, UNESCO hisobotlari) ham shaxsning ma'naviy

tarbiyasida oilaviy muhit va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikning alohida ahamiyatini ko'rsatadi [5; 6].

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, shaxs ma'naviy madaniyatining shakllanishida milliy meros va zamonaviy global nazariyalar o'zaro uyg'unlashadi. Sharq mutafakkiri Forobiy "Fozil shahar ahli" asarida jamiyat taraqqiyotini yosh avlodning axloqiy tarbiyasi bilan bog'lagan [7]. Ibn Sino esa tarbiyani shaxsning axloqiy barkamollikka erishish yo'lidagi asosiy omil sifatida ko'radi. Avloniy esa millat kelajagi tarbiya bilan chambarchas bog'liq ekanini ta'kidlaydi [2].

XX asr g'arb falsafasida ham ma'naviy qadriyatlarning inson hayotidagi o'rni keng yoritilgan. Fromm o'zining "To Have or to Be?" asarida jamiyatning "ega bo'lish"ga asoslangan madaniyati inson ma'naviyatini susaytirishini ko'rsatadi [8]. Viktor Frankl esa "Man's Search for Meaning" asarida insonning ma'naviy madaniyatini uning hayot mazmunini izlash jarayoni bilan bog'laydi [9]. Bu qarashlar bolalik davridan boshlab shaxsda ma'naviy immunitet shakllanishining falsafiy asoslarini yoritadi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan "*Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi*" (PQ-4312, 2019) hamda "*Ilk qadam*" davlat dasturi maktabgacha ta'limda ma'naviy tarbiyani mustahkamlashni ustuvor yo'nalish sifatida belgilagan [10]. Bu hujjatlar milliy qadriyatlarni va umuminsoniy tamoyillarni uyg'unlashtirish orqali shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirishga qaratilganini ko'rsatadi.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, shaxs ma'naviy madaniyati nafaqat tarbiyaviy jarayon, balki falsafiy-ontologik fenomen sifatida o'rganilishi zarur. Chunki qadriyatlar tizimi insonning mavjudligini belgilovchi asosiy mezon bo'lib, u shaxsning butun hayotiy yo'lini belgilab beradi.

NATIJALAR. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, maktabgacha ta'lim tizimi shaxsning ma'naviy madaniyatini shakllantirishda poydevoriy bosqich sifatida hal qiluvchi o'rin tutadi. Chunki bu davrda bola nafaqat dastlabki bilimlarni egallaydi, balki uning ongida axloqiy qadriyatlar, estetik did, diniy-falsafiy qarashlar va ijtimoiy mas'uliyat hissi shakllanadi.

Psixolog va pedagog olimlarning tadqiqotlariga ko'ra, 3–6 yosh oralig'i bolaning ma'naviy shakllanishidagi eng muhim davr hisoblanadi. Vygotskiy bu bosqichni "ijtimoiy tajribalarni ichkilashtirish davri" deb ta'riflagan [1]. Montessori esa bu davrni "singdiruvchi ong" (absorbent mind) davri deb atab, bola atrof-muhitdagi qadriyatlarni tez va chuqur qabul qilish qobiliyatiga ega ekanini ta'kidlaydi [2]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalar asosiy axloqiy me'yorlarning 70–80 foizini aynan shu davrda o'zlashtiradi va keyinchalik ular shaxsning barqaror xulq-atvor normalariga aylanadi.

O'zbekiston tajribasi ham bu ilmiy qarashlarni tasdiqlaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4312-son qarori (2019) asosida maktabgacha ta'lim tizimida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Natijada:

2017-yilda bolalarni maktabgacha ta'limga qamrab olish darajasi 27 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilga kelib bu ko'rsatkich 70 foizga yetdi;

10 mingdan ortiq maktabgacha ta'lim muassasalari modernizatsiya qilindi;

Tarbiyachilarning malakasini oshirish bo'yicha yangi dasturlar joriy etildi;

“Ilk qadam” davlat dasturi orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uygʻunlashtirish mexanizmlari ishlab chiqildi [3].

Bu natijalar shuni koʻrsatadiki, Oʻzbekistonda maktabgacha taʼlim tizimi bolalarda nafaqat bilim olish darajasini, balki maʼnaviy tarbiya koʻrsatkichlarini ham sezilarli darajada oshirmoqda.

Xalqaro tajriba ham bu jarayonning universalligini koʻrsatadi. Masalan:

Finlandiyada maktabgacha taʼlim dasturlari bolalarda ijtimoiy javobgarlik va hamkorlik koʻnikmalarini rivojlantirishga yoʻnaltirilgan boʻlib, bu ularning keyingi bosqichdagi akademik muvaffaqiyatlariga bevosita taʼsir qiladi [4].

Janubiy Koreyada esa maktabgacha taʼlim jarayonida milliy anʼanalar va qadriyatlar asosida maʼnaviy tarbiya beriladi, bu esa yoshlarning kollektivizm ruhida shakllanishini taʼminlaydi [5].

Oʻzbekiston tajribasi ham xalqaro yondashuvlarga yaqinlashmoqda. “*Ilk qadam*” dasturi orqali bolalarning milliy qadriyatlar asosida tarbiyalanishi va shu bilan birga global madaniyatga moslashuvi taʼminlanmoqda. Shu bois, bu dastur natijalari xalqaro mezonlarga hamohang ekanligi bilan eʼtiborlidir.

Biroq tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlanmoqda:

Raqamli texnologiyalardan haddan tashqari foydalanish bolalarning ijtimoiy koʻnikmalarini cheklashi mumkin;

Tarbiyachilarning malaka darajasidagi tafovutlar hududlar boʻyicha maʼnaviy tarbiya sifatida nomutanosibliklarni keltirib chiqarmoqda;

Oila va maktabgacha taʼlim muassasalari oʻrtasidagi hamkorlik yetarli darajada kuchli emas.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, maktabgacha taʼlim tizimi shaxsning maʼnaviy madaniyatini shakllantirishning eng muhim institutsional maydonidir. Bu tizimda barpo etilayotgan qadriyatlar shaxsning butun umri davomida ijtimoiy, axloqiy va madaniy barqarorligini taʼminlab beradi.

MUHOKAMA. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, maktabgacha taʼlim tizimi shaxs maʼnaviy madaniyatini shakllantirishda asosiy bosqich boʻlib xizmat qiladi. Bu jarayon faqat bolaning individual rivojlanishini emas, balki jamiyatning barqaror maʼnaviy poydevorini yaratishni ham taʼminlaydi. Muhokama quyidagi yoʻnalishlarda olib borilishi mumkin.

1. Maktabgacha taʼlim – maʼnaviy madaniyatning poydevori

Montessori, Vygotskiy va Piaget qarashlari shuni koʻrsatadiki, 3–6 yosh oraligʻi bolaning qadriyatlarni singdirish va mustahkamlash jarayonida eng muhim bosqichdir. Tadqiqotimizda ham maktabgacha taʼlim muassasalarida ijtimoiy-axloqiy dasturlardan foydalanish bolalarning empatiya, masʼuliyat va hamkorlik koʻnikmalarini sezilarli darajada kuchaytirishi aniqlangan. Bu jarayon bola ongida nafaqat axloqiy normalarni, balki ijtimoiy masʼuliyatni ham mustahkamlash imkonini beradi [1; 2].

2. Oila va taʼlim muassasalari oʻrtasidagi uygʻunlik

Natijalar shuni koʻrsatadiki, agar ota-onalar va taʼlim muassasalari oʻrtasida samarali hamkorlik boʻlmasa, bolalarning ijtimoiy moslashuvi pasayadi. UNICEF va OECD tadqiqotlari ham buni tasdiqlaydi [3; 4]. Oʻzbekistonda “Ilk qadam” dasturi orqali oilaviy

shariklikka alohida e'tibor qaratilayotgan bo'lsa-da, ayrim hududlarda bu jarayon sust kechayotgani kuzatilmoqda. Shu bois, ota-onalarni ma'naviy tarbiyaga kengroq jalb etish, ular uchun maxsus seminar va treninglarni tashkil etish dolzarbdir.

3. Milliy qadriyatlar va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligi

O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim dasturlarida milliy qadriyatlar va umuminsoniy tamoyillar uyg'unlashmoqda. Bu esa bolalarda milliy o'zlikni anglashni mustahkamlaydi, shu bilan birga global madaniyatga moslashish imkonini beradi. Finlandiya va Janubiy Koreya tajribalarida ham shunga o'xshash yondashuvlar mavjud [5]. Shu sababli, O'zbekistonda olib borilayotgan islohotlar xalqaro tajribalarga yaqinlashmoqda, biroq ularni yanada chuqurlashtirish talab etiladi.

4. Zamonaviy tahdidlar va global chaqiriqlar

Raqamli texnologiyalardan haddan tashqari foydalanish, tarbiyachilarning malakasidagi tafovutlar va hududiy tengsizliklar ma'naviy tarbiyaning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. UNESCO va OECD hisobotlarida qayd etilishicha, raqamli vositalardan ortiqcha foydalanish bolalarda empatiya va jamoaviy ruhni susaytiradi [4; 6]. Shu bois, O'zbekistonda maktabgacha ta'lim muassasalarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning normativ chegaralarini belgilash, bolalarning ekran oldida o'tkazadigan vaqtini nazorat qilish zarur.

5. Siyosiy-huquqiy asoslar va istiqbollor

Prezident qarorlari va davlat dasturlari maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asos yaratmoqda. Xususan, PQ-4312 qarori orqali tizimda sifat o'zgarishlari amalga oshirilgan. Ammo mavjud muammolarni hal etish uchun:

hududlar o'rtasidagi tengsizliklarni kamaytirish;

tarbiyachilar malakasini muntazam oshirish;

ma'naviy-ma'rifiy dasturlarni zamonaviy falsafiy yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish talab etiladi.

Bu jihatdan, maktabgacha ta'lim tizimini faqat pedagogik emas, balki falsafiy-ontologik va ma'naviy-madaniy jarayon sifatida ko'rib chiqish muhimdir. Chunki bolalikda singdirilgan qadriyatlar shaxsning butun umri davomida ijtimoiy va axloqiy barqarorligini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAVSIYALAR. O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, maktabgacha ta'lim tizimi shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirishda poydevoriy o'rin tutadi. Bola yoshligidanoq qabul qilgan axloqiy qadriyatlar uning butun hayotiy qarashlari, ijtimoiy munosabatlari va shaxsiy mas'uliyatini belgilab beradi. Shu nuqtayi nazardan, maktabgacha ta'lim tizimi nafaqat pedagogik, balki falsafiy-ontologik va aksiologik ahamiyat kasb etuvchi strategik institut sifatida qaralishi lozim.

Tadqiqot asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

Maktabgacha ta'lim muassasalari faqat bilim berish emas, balki bolalarda ma'naviy, axloqiy va estetik ongni shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Oila va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik bolaning ma'naviy kamoloti uchun eng muhim shart bo'lib, bu jarayonda ota-onalarning faol ishtiroki zarur.

Milliy qadriyatlar va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligi bola shaxsida sog'lom identitet va ijtimoiy mas'uliyat hissini mustahkamlaydi.

Zamonaviy global tahdidlar – raqamli muhitning ortiqcha ta'siri, hududiy tengsizliklar va tarbiyachilar malakasidagi tafovutlar ma'naviy tarbiya jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

O'zbekiston tajribasi xalqaro standartlarga moslashib bormoqda, ammo uzluksiz monitoring va falsafiy-pedagogik yondashuvlarni qo'llash orqali tizimni yanada mukammallashtirish lozim.

Tavsiyalar

1. Davlat siyosati darajasida:

Maktabgacha ta'limda ma'naviy-ma'rifiy komponentni mustahkamlovchi maxsus milliy dasturlar ishlab chiqish.

Tarbiyachilar uchun "ma'naviy pedagogika" bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslarini joriy etish.

Hududiy tengsizliklarni kamaytirish uchun qo'shimcha moliyaviy va tashkiliy resurslar yo'naltirish.

2. Ta'lim muassasalari darajasida:

Milliy qadriyatlar asosida ishlab chiqilgan o'quv-metodik qo'llanmalarni keng qo'llash.

Ota-onalar uchun muntazam seminar, trening va maslahat markazlarini yo'lga qo'yish.

Raqamli vositalardan foydalanishda me'yoriy chegaralarni belgilash.

3. Oila darajasida:

Bolaning ma'naviy madaniyatini shakllantirishda ota-onalarning faol ishtirokini kuchaytirish.

Uy sharoitida milliy an'analarni qayta tiklash va ularni bola tarbiyasiga uyg'unlashtirish.

4. Ilmiy tadqiqotlar doirasida:

Maktabgacha ta'limda ma'naviy tarbiyaning falsafiy, psixologik va sotsiologik asoslarini chuqur o'rganish.

O'zbekiston tajribasini xalqaro ta'lim tizimlari bilan qiyosiy tahlil qilish.

Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalarning ta'sirini falsafiy-aksiologik jihatdan tadqiq etish.

Umumiy xulosa shuki, maktabgacha ta'lim tizimi shaxs ma'naviy madaniyatini shakllantirishda strategik ahamiyatga ega. Bu tizimni takomillashtirish orqali kelajak avlodni nafaqat bilimli, balki ma'naviy barkamol, ijtimoiy mas'uliyatli va global jarayonlarga moslashuvchan shaxslar sifatida voyaga yetkazish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. (2022). Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent: Ma'naviyat. – 272 b.
2. Forobiy A.N. (1993). Fozil shahar ahli. Toshkent: Fan. – 112 b.
3. Avloniy A. (1992). Turkiy guliston yoxud axloq. Toshkent: O'qituvchi. – 96 b.
4. Vygotsky L.S. (1978). Mind in Society. Cambridge, MA: Harvard University Press. – 176 p.
5. Montessori M. (1949). The Absorbent Mind. New York: Holt. – 284 p.
6. Frankl V.E. (2006). Man's Search for Meaning. Boston: Beacon Press. – 165 p.

7. Rokeach M. (1973). The Nature of Human Values. New York: Free Press. – 438 p.
8. Fromm E. (1976). To Have or to Be? New York: Harper & Row. – 210 p.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–4312-son qarori (2019). Maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi. Toshkent.
10. OECD. (2017). Starting Strong V: Early Childhood Education. Paris: OECD Publishing. – 180 p.
11. UNICEF. (2019). A World Ready to Learn: Quality Early Childhood Education. New York: UNICEF. – 98 p.
12. UNESCO. (2021). Global Education Monitoring Report 2021. Paris: UNESCO. – 320 p.
13. Piaget J. (1965). The Moral Judgment of the Child. New York: Free Press. – 418 p.
14. Kang J. (2020). Cultural Values in Early Childhood Education: A Comparative Study of Korea and Finland. Seoul: Seoul National Univ. Press. – 198 p.
15. Shavkat o‘g‘li, N. X. (2025). YOSHLARNING IJTIMOYLAHUVIDA INTERNET TARMOQLARINING O‘RNI. Ilm fan taraqqiyotida raqamli iqtisodiyot va zamonaviy ta’limning o‘rni hamda rivojlanish omillari, 5(2), 27-31.
16. Номозов X. (2022). УГРОЗЫ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ. *Gospodarka i Innowacje*, 22, 229-231.
17. O‘G‘Li, N. X. S. (2023). YUKSAK AXBOROT MADANIYATI-INTERNET-MAKON RESURSLARIDAN RATSIONAL FOYDALANISH SHARTI. *Research Focus*, 2(6), 105-110.
18. Shavkat o‘g‘li, N. X. (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON KONTENTLARI TA‘SIRIDA SODIR BO‘LAYOTGAN NEGATIV IJTIMOYLAHUV SHAKLLARI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR, 1(2), 52-58.
19. Xurshid, N. (2025). AXBOROT XURUJLARINING MANBALARI, ULARNING IJTIMOY MUHITDA AMALGA OSHISH USULLARI. Ta’limda raqamli texnologiyalarni tadqiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari, 41, 632-636.
20. Nomozov, X. (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON RESURSLARIDAN FOYDALANISH SOHALARI. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(2), 113-118.
21. Nomozov, X. (2025). OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING IJTIMOY FUNKSIYASI. TAMADDUN NURI JURNALI, 1(64), 253-255.
22. Nomozov, Xurshid. "OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING IJTIMOY FUNKSIYASI." TAMADDUN NURI JURNALI 1.64 (2025): 253-255.
23. Xurshid, A. (2025). GLOBAL MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI. Ta’limning zamonaviy transformatsiyasi, 19(1), 299-303.
24. Shavkat o‘g‘li, N. X. (2025). YOSHLARNING IJTIMOYLAHUVIDA INTERNET TARMOQLARINING O‘RNI. Ilm fan taraqqiyotida raqamli iqtisodiyot va zamonaviy ta’limning o‘rni hamda rivojlanish omillari, 5(2), 27-31.
25. Shavkat o‘g‘li, N. X. (2024). INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR, 1(2), 48-51.
26. Shavkat o‘g‘li, N. X. (2023). AXBOROT XURUJINING O‘SMIRLAR HAYOTIGA TA‘SIRI. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1285-1287.